

Razgovori Hetera

Napomena prevodioca

»Razgovori hetera« nastali su vjerojatno već u zrelijem razdoblju Lukijanova književnog djelovanja, ali prije prekretnice koju je obilježio utjecaj menipske dijatribe. Pobliza datacija, kao i u slučaju većine ostalih spisa, nije moguća. Tipološki, oni pripadaju skupini od četiriju zbirki dijaloških minijatura za koje danas nije teško dokazati bitan recepcijski preduvjet, često prevedan u prošlosti: naime, da se osnovni referentni okvir Lukijanove proze ne uspostavlja u svakodnevicu poklasične Grčke, već u njezinoj književnoj, ili bolje, *knjiškoj* tradiciji. S obzirom na to da je upravo ovaj previd u znatnoj mjeri odgovoran za često neblagonakloni vrijednosni sud Lukijanovih kritičara, potrebno je naglasiti kako »Razgovori hetera« nisu juvenalovska satira na zazorne običaje izdržavanih žena niti ubojita kritika društvenog licemjerja. Predmet mimetičkog interesa ovih dijaloga zapravo su *prizori nove antičke komedije* — u onakvu obličju kakvo joj je dala Menandrova revizija naslijeđenog generičkog repertoara — a donekle i *motivi helenističkog erotskog epigrama*. Prije pastiši nego parodije, ove tobožnje genre-sličice prikladni su primjeri autorefleksivnog, »narcisoidnog« zaokreta kojim je grčku književnost poveo helenizam i koji će, neosporen, dočekati i kraj antike.

Prijevod je priređen prema Macleodovu izdanju (Loeb Classical Library, Vol.VII, London-Cambridge Mass., 1969), koje uglavnom poštuje standardnu, Mrasovu varijantu izvornika (Kleine Texte für Vorlesungen und Übungen, Berlin, 1930). Kako bi se olakšalo praćenje teksta a prevodilačka sloboda ostala unutar granica dopustivoga, replikama su mjestimice pridodate i didaskalije.

1. Glikera i Taida¹

1. GLIKERA: Onaj vojnik, Taido, onaj Akarnjanin koji je nekada držao Abrotonu, a poslije se zaljubio u mene, onaj koji se fino oblači, u vojničkom ogrtaču — znaš na koga mislim ili si ga zaboravila?

TAIDA: Ma nisam, znam ga, Glikericice moja! Pa pio je s nama prošle godine na žetvenoj svetkovini. (*Zainteresirano.*) A što s tim? Kao da si mi htjela nešto o njemu ispričati?

GLIKERA (*ogorčeno*): Ona gadura Gorgona, koja se pravi da mi je prijateljica — ščepala ga je i odvukla od mene!

TAIDA: I sada ti on više neće dolaziti nego je Gorgonu uzeo za ljubavnicu?

GLIKERA (*na rubu plača*): Tako je, Taido! I ta me stvar strašno pogodila.

TAIDA (*sliježe ramenima*): Jest da je stvar gadna, Glikericice moja, ali nije neočekivana. Pa mi hetere to radimo svaki dan! Zato to ne smiješ previše uzimati k srcu niti se ljutiti na Gorgonu! Pa nije se ni Abrotona ranije na tebe ljutila zbog njega, a ipak — bile ste prijateljice. 2. Ali jedna me stvar čudi: što je taj vojnik samo

1 Imena likova preuzeta su iz nove komedije, pa slijede i njezinu konvenciju po kojoj ime često nagovještava neku karakternu osobinu svoga nosioca. Ime *Glikera* moglo bi se prevesti kao "Sladana", *Pamfil* kao "Sveljub", *Leena* kao "Lavica", *Ampelida* kao "Lozica", *Bakbida* kao "Bakhantica" itd. Imena hetera obično sadržavaju i neku opscenu aluziju.

našao na njoj, osim ako nije potpuno slijep, pa nije primijetio kako joj je kosa rijetka i kako joj se visoko povukla s čela? Usne su joj ljubičaste, vrat mršav i vide joj se žile na njemu, a nos velik! Jedino je u redu što je visoka i što se uspravno drži, a i smiješak joj je vrlo zavodljiv.

GLIKERA (*ogorčeno*): Pa zar ti misliš, Taido, da se Akarnjanin u nju zaljubio zbog njezine ljepote? (*Nervozno se osvrće. Prigušenim glasom.*) Zar ne znaš da je Hri-sarija, njezina majka, čarobnica, da zna nekakve tesalske napjeve i da može skinuti mjesec s neba? A govore da po noći i leti! Ona je izludila čovjeka: natočila mu neki napitak da popije, i sada ga pelješe!

TAIDA: Pa i ti ćeš pelješiti nekoga drugoga, Glikerice moja, a njega pusti s milim bogom!

2. Mirtija, Pamfil i Dorida

1. MIRTIJA: Znači, Pamfile, ženiš se kćerkom brodovlasnika Filona! Dapače, govore i da si se već oženio! A tolike zakletve kojima si se zakleo, i suze, sve je to otišlo u tren oka! Zaboravio si sada Mirtiju, moj Pamfile, i to kad sam već u osmom mjesecu! Evo, jedino sam to dobila od tvoje ljubavi što si mi toliki trbuh napravio i što će uskoro trebati hraniti dijete! A to je najteža muka za heteru! (*Ponosno.*) Neću ga izložiti kad se rodi, naročito ako bude muško! Nazvat ću ga Pamfil i bit će mi utjeha za nesretnu ljubav. A tebe će on jednom pozvati na red što si bio nevjeran njegovoj jadnoj majci! (*Zlobno.*) A mlada ti nije baš neka lje-potica. Vidjela sam je nedavno na Tezmofo-ri-jama, s majkom je bila — tada još nisam znala da zbog nje više neću vidjeti Pamfila! Zato je i ti najprije dobro pogledaj, promotri joj i lice i oči! Nemoj se uzrujavati ako su joj one previše vodnjikave i što su joj škiljave pa se međusobno gledaju! Uostalom, vidio si Filona, oca svoje mladenke, znaš kakvo mu je lice, pa nema nikakve potrebe da vidiš još i njegovu kćer!

2. PAMFIL (*gubi strpljenje*): Dokle da ja tebe slušam, Mirtijo, kako naklapaš gluposti i raspredaš o djevojkama i ženidbama s brodovlasničkim kćerima? Pa zar ja poznam ikakvu udavaču, tupoosu ili ljepoticu, svejedno? Otkud ja znam da Filon iz Alopeke — jer valjda na njega misliš — uopće ima kćer već zrelu za udaju? Uostalom, on čak nije ni dobar s mojim ocem! Sjećam se da ga je neki dan otac dao na sud zbog duga. Bio mu je dužan, mislim jedan talenat, i nije htio platiti pa ga je otac predao pomor-skom sudu. I jedva je utjerao dug, i to ne cijeli, kako se otac žalio! A da sam se zbilja odlučio na ženidbu, zar bih ispustio iz vida Demejinu kćer — onoga koji je lani vodio vojsku — koja mi je k tome i sestrična po majci, i uzeo za ženu Filonovu? A gdje si ti to čula? Kakvu si to bezrazložnu ljubomoru sebi uvrtila u glavu, Mirtijo, pa ratuješ s duhovima?

3. MIRTIJA (*s radosnim olakšanjem*): Znači, ne ženiš se, Pamfile?

PAMFIL (*umorno*): Jesi li ti luda, Mirtijo, ili se nisi rastrijeznila? Pa jučer se nismo baš napili!

MIRTIJA: Ma ova me Dorida ojadila! Poslala sam je da mi kupi vunu za prinovu i da se pomoli Artemidi Porodilji za mene. Srela je, veli, Lezbiju — ma bolje mu ti, Dorido, ispričaj što si čula, ako to nisi izmislila!

DORIDA: Prokleta bila, dabogda, gospodarice, ako sam što slagala! Kad sam došla do vijećnice, sretnem tu Lezbiju. Sve se smješka i veli (*Oponaša je.*): »Onaj vaš udvarač, Pamfil, ženi se Filonovom kćerkom!« A ako ne vjerujem, neka samo provirim u vašu ulicu, pa ću vidjeti kako je sve ukrašeno vijencima, i frulašice i strku i nekakve ljude kako pjevaju svadbenu pjesmu.

PAMFIL: I onda? Jesi li provirila, Dorido?

DORIDA: Pa jasno! I vidjela sam sve kako je rekla!

4. PAMFIL (*s olakšanjem*): Shvaćam u čemu je varka! Lezbija ti uopće nije slagala, Dorido! Istinu si javila Mirtiji. Ali bez razloga ste se uznemirile: svadba nije kod nas. Sad sam se sjetio što sam čuo od majke kad sam se jučer vratio od vas. »Pamfile«, rekla je »tvoj se vršnjak Harmid, sin susjeda Aristeneta, napokon ženi i dolazi k pameti, a ti? Dokle ćeš živjeti s heterom?« Dok sam je tako slušao, svladao me san. A onda sam rano ujutro izišao iz kuće, tako da ništa od onoga što je Dorida kasnije vidjela nisam opazio. A ako ne vjeruješ, Dorido, odmah otidi i dobro pogledaj — ali ne ulicu, nego čija su vrata ukrašena vijencima. Vidjet ćeš da su susjedska!

MIRTIJA (*baca mu se oko vrata*): Spasio si me, Pamfile! Bila bih se objesila da se nešto takvo dogodilo!

PAMFIL (*grli je*): Ali nije se ni moglo dogoditi! Ne daj bože da toliko poludim da zaboravim Mirtiju, i to sada kad nosi moje dijete!

3. Filina i njezina majka

1. MAJKA: Jesi li poludjela, Filino? Što ti je bilo jučer na gozbi? Rano ujutro došao im je Difil sav u suzama i ispričao mi kako si se ponijela prema njemu: da si bila pijana, da si ustala i počela pred svima plesati premda ti je on to branio! A poslije toga da si poljubila njegova prijatelja Lampriju, i kad se na tebe razljutio, da si ga ostavila, otišla do Lamprije i počela ga grliti, a on da se gušio od bijesa zbog toga! A mislim da ni po noći nisi s njime spavala, nego si ga ostavila uplakanog i legla sama na ležaljku u blizini, pjevala i mučila ga!

2. FILINA (*ogorčeno*): A što je on napravio, majko, to ti nije ispričao! Inače ga ne bi zagovarala kad je takav divljak! Mene je ostavio i počeo razgovarati s Taidom, Lamprijinom curom, dok njega još nije bilo. A kad je vidio da se ljutim i kad sam mu dala do znanja što mislim o takvu ponašanju, uhvatio je Taidu za vršak uha, privukao njezin vrat i poljubio je tako jako da je jedva otrgla usne! Ja sam zaplakala, a on se smijao i svašta šaputao Taidi u uho — jasno, protiv mene! — a Taida se počela smijuljiti gledajući prema meni! A kad su primijetili da dolazi Lamprija i kad im je napokon bilo dosta ljubljenja, ja sam svejedno legla do njega da se kasnije ne bi i time izgovarao. Taida je prva ustala i počela plesati. Haljinu je visoko zadigla, kao da jedino ona ima dobre gležnjeve. Kad je prestala, Lamprija je šutio i nije rekao ništa, a Difil je počeo kovati u zvijezde njezinu skladnost i njezin ples, pa kako joj se korak slaže s kitarom i kako joj je dobar gležanj i tisuću drugih stvari — baš kao da hvali Kalamisovu Sozandru a ne Taidu, za koju i sama znaš kako izgleda budući da se s nama kupa!² A Taida, kako mi se samo odmah počela podrugivati! (*Oponaša je.*) Rekla je: »Koja se god ne stidi tankih nogu, i sama će ustati i zaplesati!«. (*Očajno.*) Što da ti kažem, majko? Ustala sam i zaplesala. Nego što sam trebala učiniti? Otrpjeti i tako dati za pravo njezinoj poruzi, pustiti da Taida bude kraljica gozbe?

3. MAJKA (*zabrinuto vrti glavom*): Previše si samoljubiva, kćeri! Nisi se smjela na to obazirati. No dobro, reci što je bilo dalje?

FILINA: Drugi su me počeli hvaliti, samo se Difil zavalio na leđa i počeo buljiti u strop, sve dok se nisam umorila i prestala.

MAJKA (*oštro*): A je li istina da si poljubila Lampriju i da si se premjestila k njemu i grlila ga? Zašto šutiš? Takvo se ponašanje već ne može oprostiti!

FILINA (*oborena pogleda*): Htjela sam i ja njega povrijediti.

2 Kalamis, atenski kipar Periklova doba. Kip Afrodite Sozandre ("spasiteljica muškaraca") nalazio se na Akropolu.

MAJKA: A onda nisi ni spavala s njime nego si još i pjevala dok je on plakao? Zar ne primjećuješ, kćeri, da smo sirotinja? Zar se ne sjećaš koliko smo od njega dobile, i kako bismo se bile provele prošle zime da nam Afrodita nije njega poslala?

FILINA (*kroz suze*): Pa što onda? Zar da zbog toga trpim da me on zlostavlja?

MAJKA: Budi bijesna, ali mu nemoj uzvraćati uvredu! Zar ne znaš da se zlostavljeni ljubavnici hlade i da počinju sami sebi predbacivati? Ali ti si uvijek bila strašno stroga prema tom čovjeku! Gledaj da nam se, što kaže poslovice, vrč ne razbije kad ga toliko nosimo na vodu!

4. Melita i Bakhida

1. MELITA: Poznaješ li, Bakhido, neku od onih tesalskih staričica, za koje kažu da ih mnogo ima, da znaju bajati i da mogu ženu učiniti voljenom, čak i ako je on jako mrzi? Ako znaš, sreće ti, dovedi mi je! Rado bih se odrekla i tih haljina i ovoga zlata, samo da doživim da se Harin opet okrene meni i zamrzi Simihu kao što sada mrzi mene!

BAKHIDA: Što kažeš? Pa zar vi više niste zajedno, Melito? Harin te ostavio i otišao Simihi? Tebe, radi koje je navukao tolik bijes roditelja jer se nije htio oženiti onom bogatom curom koja bi mu donijela, kako se govorilo, pet talenata u miraz? Znam, jer si mi sama pričala.

MELITA (*snuždeno*): Sve je to gotovo, Bakhido! Danas je već peti dan kako ga uopće nisam vidjela. Piju kod njegovog prijatelja Pamena, i on i Simiha!

2. BAKHIDA: Grozno se prema tebi ponio, Melito! Ali zašto ste se rastali? Izgleda da nije bila neka sitnica!

MELITA: Sve ti ne znam reći. Ali neki dan kad se vratio iz Pireja — mislim da ga je otac poslao da utjera neki dug, pa je bio otišao dolje — nije me ni pogledao kad je ušao u kuću, niti me pustio k sebi kad sam mu po običaju dotrčala u susret. Odgurnuo me kad sam ga htjela zagrliti. »Odlazi«, veli, »svom brodovlasniku Hermotimu, ili pročitaj što piše po zidovima u Keramiku, gdje svatko može vidjeti vaša imena na kamenu!«³ »Ma kakav Hermotim«, velim ja, »koji to? O kakvu kamenu govoriš?« A on ništa nije odgovorio, a nije ni večerao, već mi je okrenuo leđa i zaspao! Što misliš, kakva sam tu sve lukavstva smišljala: grlila sam ga, okretala ga prema sebi, ljubila ga odostrag u leđa. A on se ni mrvicu nije smekšao: »Ako me«, veli, »i dalje budeš gnjavila, otići ću ovog trenutka, makar i usred noći!«

3. BAKHIDA (*sumnjičavo*): A da ipak nisi poznavala tog Hermotima?

MELITA: Ma dabogda me vidjela, Bakhido, u još bjednijem stanju nego sada ako znam za ikakva brodovlasnika Hermotima! No dakle, čim je u zoru zapjevao pijetao, on se odmah probudio i otišao, a ja sam se sjetila kako je rekao da mi je ime ispisano na nekakvu zidu u Keramiku. Poslala sam, dakle, Akidu da pogleda. Ona nije našla ništa drugo nego samo ovakav natpis blizu Dipila, s desne strane kad se ulazi:

»Melita voli Hermotima«, pa opet, malo niže: »Brodovlasnik Hermotim voli Melitu.«⁴

BAKHIDA (*vrti glavom*): Ah, ti besposleni momci! Sve mi je jasno. Netko je htio ojaditi Harina, a znao je da je ljubomoran, pa je to napisao. A on je odmah povjervovao. Ako ga negdje vidim, porazgovarat ću s njime! Neiskusan je i još pravo dijete.

3 Keramik, doslovno: "lončarska četvrt", predio Atene koji se prostirao dijelom unutar, a dijelom izvan gradskih zidina. U ovom se slučaju naziv odnosi na tamošnje groblje.

4 Dipil, doslovno: "dvostruka vrata", vrata na sjeverozapadu Atene. Kroz njih se prolazilo iz unutrašnjeg dijela Keramika u predgrade, gdje se nalazilo i groblje.

MELITA: Pa gdje bi ga mogla vidjeti kad se zaključao sa Simihom? A roditelji ga još uvijek traže kod mene! Nego, kao što sam rekla, Bakhido, ako bismo našle neku stariću... Spasit će me ako se pojavi!

4. BAKHIDA: Postoji, draga moja, jedna prikladna čarobnica, Sirijka rodom, a još je svježja i dobro se drži. Je-danput me ona pomirila s Fanijom poslije puna četiri mjeseca, a bez razloga se ljutio na mene, isto kao i Harin! Ja sam već bila digla ruke od njega, a on se uz njezino bakanje opet vratio k meni.

MELITA: A koliko ti je stara naplatila, ako se još sjećaš?

BAKHIDA: Pa i ne uzima mnogo, Melito: samo jednu drahmu i kruh. A treba dati i sol, sedam obola, pa sumpor i baklju. To uzima stara, a mora imati i vrč pomiješana vina da bi ga sama popila. A trebat će ti i nešto što pripada tom muškarcu, na primjer odjeća ili cipele ili nekoliko vlasi, ili već nešto takvo.

MELITA: Imam njegove cipele.

5. BAKHIDA: Njih ti ona objesi o klin, okadi ih sumporom i pospe sol po vatri. Pri tome vam oboma izgovara imena, i njegovo i tvoje. Zatim iz njedara izvadi čarobni kotač i okreće ga, a jezik joj brzo izgovara neku bajalicu — nekakva barbarska i jeziva imena. Tako je tada postupila. Nedugo poslije došao mi je Fanija, premda su mu i prijatelji prigovarali, a i Febida s kojom se družio silno ga je preklinjala da ne ide: dovelo ga je u prvom redu njezino bakanje! I još me dobro podučila sljedećem sredstvu za izazivanje mržnje protiv Febide: da pripazim hoće li ostaviti stope za sobom, pa da ih izbrišem tako da stupim svojom desnom na njezinu lijevu, a lijevom opet na desnu i izgovaram: »Gazim te i na tebi sam.« I učinila sam kako je naredila.

MELITA: Brzo, Bakhido, brzo! Pozovi već jednom tu Sirijku! (*Sluškinji.*) A ti, Akido, priredi kruh, sumpor i sve ostalo što treba za bakanje!

5. Klonarija i Leena

1. KLONARIJA (*s neskrivenom ljubopitljivošću*): Čudne stvari čujemo o tebi, Leeno! Da je ona bogata Lezbljanka, Megila, zaljubljena u tebe kao u muškarca i da vas dvije živite zajedno i ne znam što sve radite jedna s drugom! (*Leena obara pogled.*) Što je sad? Pocrvenjela si? Ma reci mi, da li je to istina?

LEENA (*malo zbunjeno*): Istina je, Klonarijo. Ali sram me je: to je nekako neprirodno!

KLONARIJA (*uzbuđeno*): Tako ti Afrodite, zaštitnice momaka, o čemu se radi? Što hoće ta žena? Što uopće radite kad ste zajedno? (*Leena crveni, šuti i gleda u pod.*) Vidiš kakva si! Ne voliš me! Inače mi takve stvari ne bi tajila!

LEENA: Ma koga volim ako ne tebe? A ta je žena strašno muškobanjasta.

2. KLONARIJA: Ne razumijem na što misliš, osim ako nije nekakva lezbijka. Govori se da na Lezbu ima takvih žena s muškog izgleda: ne žele da im ono rade muškarci, nego one same poput muškaraca prilaze ženama.

LEENA (*okltjeva*): Da, tako nešto.

KLONARIJA (*nestrpljivo*): No dakle, Leeno, to me baš i zanima! Pričaj: kako je prvi put pokušala, kako si ti pristala, i što je bilo onda.

LEENA: Pa priredile su nekakvu pijanku, ona i Korinčanka Demonasa — a ta je i sama bogata, i od istoga soja kao Megila. I mene su uzele da im sviram na kitari. Kad sam završila sa svirkom — a bilo je jako kasno, trebalo je ići spavati, i bile su pijane — veli mi Megila: »Hajde, Leeno, već je vrijeme za počinak: možeš spavati ovdje između nas dvije, u sredini.«

KLONARIJA: I jesi li? A što je bilo poslije toga?

3. LEENA: Najprije su me ljubile kao muškarci, i to ne samo da su pritiskale usnice, nego su i malko otvarale usta, grlile me i gnječile mi grudi. Demonasa me i grizla dok

me ljubila. A ja nisam mogla shvatiti u čemu je stvar. Na kraju, kad se već pomalo uspalila, Megila je s glave skinula periku — a ta je bila je vrlo prirodna i tijesno priljubljena — i pokazalo se kako joj je glava obrijana, kao u onih jako muževnih atleta. Ja sam se uspaničila kad sam to vidjela. A ona veli: »Leeno, jesi li ikada vidjela tako zgodnog momka?« »Pa ja ovdje ne vidim«, velim ja, »nikakva momka, Megilo!« »Nemoj od mene praviti žensko«, veli ona, »ime mi je Megil, i već sam odavno oženjen ovom tu Demonasom! Ona mi je žena.« Ja se na ovo nasmijem, Klonarijo, i velim: »Znači, Megile, zatajio si od nas da si muškarac, baš kao što kažu da se Ahilej skrivao među djevojkama, i imaš onu mušku stvar i radiš s Demonasom ono isto što i muškarci?« »Tu stvar, Leeno«, veli ona, »nemam, ali ona mi uopće i ne treba! Vidjet ćeš da ja imam jedan svoj način zabave, puno ugodniji!« »Da nisi Hermafrodit?«, velim ja, »Priča se da ih mnogo ima i da imaju i jedno i drugo.« Jer još uvijek nisam shvaćala stvar, Klonarijo. »Nisam«, kaže, »nego sam potpuno muškarac.« 4. »Čula sam«, velim ja, »kad je Izmenodora, frulašica iz Beotije, pripovijedala neku tamošnju priču — kako je u Tebi neki muškarac postao od žene. A bio je i jako dobar vrač — mislim da se zvao Tirezija. Da se nije, dakle, i tebi tako nešto dogodilo?« »Ni slučajno, Leeno«, veli, »ja sam se rodila ista kao i vi druge, ali imam i shvaćanje i potrebu i sve drugo od muškarca.« »I je li ti barem«, velim ja, »ta potreba dovoljna?« »Pusti me k sebi, Leeno, ako mi ne vjeruješ, i shvatit ćeš da mi ništa muškoga ne nedostaje! Imam ja nešto drugo umjesto te muške stvari. Nego daj mi, pa ćeš vidjeti!« I dala sam joj, Klonarijo, jer me jako molila i još mi je poklonila jednu skupu ogrlicu i finu lanenu haljinu! Onda sam je zagrlila kao muškarca, a ona se dala na posao: ljubila me i dahtala i činilo mi se da neizmjereno uživa.

KLONARIJA: A što je radila, Leeno? Na koji način? To ti meni reci!

LEENA (*nepokolebljivo*): Nemoj me ispitivati u tančine — nepristojno je! Tako mi Afrodite Nebeske, ne mogu ti to reći!

6. Krobila i Korina

1. KROBILA (*zadovoljno*): Sad si vidjela, Korino, da postati od djevojke ženom uopće nije tako strašno kao što si mislila! Bila si sa zgodnim dečkom i donijela jednu minu kao svoju prvu zaradu. Od toga ću ti odmah kupiti ogrlicu!

KORINA (*djetinjasto*): Da, mamice! A neka ima i onakve sjajne crvene kamenčiće, kao što je Filenidina!

KROBILA: Bit će takva! A sad me poslušaj dalje, što trebaš raditi i kako postupati s muškarcima! (*Uzdiše.*) Nema nam drugog izlaza u životu, kćeri! Zar ne znaš kako smo životarile u ove dvije godine otkako ti je umro otac, pokoj mu duši! Dok je on bio živ, imale smo svega dovoljno. Bio je kovač, i njegovo je ime nešto značilo u Pireju! Svakoga ćeš čuti kako se zaklinje: »Bogme, nikada više neće biti kovača ravna Filinu!« Poslije njegove smrti najprije sam prodala njegova kliješta, nakovanj i čekić za dvije mine, i od toga smo se prehranjivale sedam mjeseci! A onda sam jedva zaradivala za hranu, tako da sam čas tkala, čas sukala potku ili prela osnovu. Tebe sam hranila, kćeri, i čekala na ispunjenje svojih nada!

KORINA: Misliš na moju minu?

KROBILA: Ne, nego sam računala da ćeš, kad postaneš ovolika, bez muke mene hraniti, a sebe dotjerivati, da ćeš biti bogata i imati grimiznu odjeću i sluškinje!

KORINA (*natvno*): Što kažeš, majko? Na što misliš?

KROBILA: Družiti ćeš se s mladićima, piti zajedno s njima i spavati s njima za novac.

KORINA: Kao Lira, Dafnisova kći?

KROBILA: Tako je.

KORINA (*osupnuto*): Ali ona je hetera!

KROBILA: Pa to nije ništa strašno! I ti ćeš biti bogata kao ona i imati mnogo ljubavnika. Što si se rasplakala, Korino? Zar ne vidiš koliko ima hetera, kako su tražene i kolike novce zarađuju? Mila Adrastijo, ja barem za Dafnisovu malu znam da je, dok nije stasala, bila obučena u krpe!⁵ A vidi je sada kako izlazi: zlato, šarena odjeća, četiri sluškinje!

3. KORINA: A kako je Lira došla do svega toga?

KROBILA: Prvo, privlačno se oblači, dotjerana je i vesela sa svima, ne praska odmah u hihot, kao što je tvoj običaj, nego se ljupko i zavodljivo smiješi, a kasnije spretno razgovara, ne podvaljuje posjetiocu ili pratiocu, i ne navaljuje sama na muškarce. A ako kada i ode na večeru za novac, ne opija se — jer to je smiješno i muškarci mrze takve žene — niti se neukusno nakrcava hranom, nego zalogaje uzima vršcima prstiju i jede šutke, ne natrpava oba obraza; pije polako, s prekidima, a ne naiskap.

KORINA: Čak i ako je žedna, majko?

KROBILA: Naročito tada, Korino! I ne oglašava se više nego što treba, niti zadirkuje nekoga od prisutnih, nego gleda samo onoga koji joj je platio. I zbog toga je oni vole! A kad treba poći na spavanje, ona neće učiniti ništa prosto ili nemarno, nego kod svakog muškarca gleda samo na jedno: da ga zavede i učini svojim ljubavnikom. Te njezine osobine svi hvale. Ako, dakle, i ti to naučiš, i nas će snaći blagoslov! A kako si u drugim stvarima od nje daleko...- ma ništa ne kažem, mila Adrastijo! Samo da si ti meni živa i zdrava!

4. KORINA: Reci mi, majko, jesu li sve mušterije takve kao Eukrit s kojim sam sinoć spavala?

KROBILA: Nisu svi. Neki su i bolji, neki su već pravi muškarci, a neki uopće nisu zgodni.

KORINA (*prestrašeno*): Hoću li morati i s takvima spavati?

KROBILA: Svakako, kćeri. Takvi, zapamti, i više daju! A zgodni bi da samo budu zgodni! A i ti moraš uvijek misliti na veću zaradu, ako želiš da za kratko vrijeme sve žene počnu na tebe pokazivati prstom i govoriti: »Zar ne vidiš kako je Krobilina kći Korina silno bogata i kako je majci donijela trostruki blagoslov?« Što kažeš? Hoćeš li to raditi? (*Korina šuti i gleda u pod.*) Hoćeš, znam ja, i lako ćeš sve druge ostaviti za sobom! Sad idi i okupaj se, za slučaj da i danas dođe taj dečko Eukrit. Obećao je da hoće.

7. Muzarija i njezina majka

1. MAJKA (*ironično*): Ako nademo još jednog takvog udvarača kao što je Hereja, Muzarijo, morat ćemo Zemaljskoj Afroditi žrtvovati bijelu kozu, a Nebeskoj, onoj u vrtovima, junicu;⁶ trebat će ovjenčati i Demetru, Darovateljicu Bogatstva! Uopće, bit ćemo blažene i tri puta blagoslovljene! Vidiš koliko sada dobivamo od tog momka koji ti nikada nije dao ni jedan obol, ni haljinu, ni cipele, niti parfem, nego vječno nekakvi izgovori i obećanja i dugoročne nade, i uvijek ono: »Ako moj otac...«, pa »Samo neka dobijem nasljedstvo...« i »Sve će biti tvoje!« A ti kažeš, još se i zakleo da će te uzeti za zakonitu suprugu!

5 Adrastija, u pučkoj etimologiji "ona kojoj nije moguće umaknuti", maloazijska božica koju su Grci poisto-vjetili sa svojom Nemezom, božicom osвете.

6 Afrodita u Vrtovima, glasoviti kip koji se pripisuje Fidijinu učeniku Alkamenu, iako ova atribucija nije dokazana.

MUZARIJA: Pa zakleo se, majko — dvjema božicama i Atenom, Zaštitnicom Grada!⁷
MAJKA: A ti si, jasno, povjerovala! I zbog toga si mu neki dan, kada nije mogao platiti svoj dio za gozbu, bez moga znanja dala prsten, a on ga je prodao i zapio! Pa onda i one dvije jonske ogrlice što ti ih je donio iz Efeza Praksija, onaj hijski brodovlasnik — svaka je vagala dva darika!⁸ Jer Hereja je morao svojim drugovima odnijeti prilog za večeru! Da ne spominjem one fine lanene tkanine i haljine! Uopće, mora da nam ga je samo nebo poslalo! Velik nas je blagoslov zadesio!

2. MUZARIJA (*tvrdoglavo*): Ali je lijep i nema bradu; kaže da me voli i pri tom plače. Sin je Dinomahe i Laheta koji je član Areopaga, i kaže da će se oženiti sa mnom. On nam je velika nada, samo ako stari sklopi oči!

MAJKA: Znači, Muzarijo, kad nam zatrebaju cipele, a postolar zatraži dvije drahme, reći ćemo mu: »Nemamo novaca, ali uzmi od nas nekoliko nada!« A isto tako i prodavaču ječma. A kad nam zatraže stanarinu, reći ćemo: »Pričekaj dok ne umre Lahet iz Kolita! Platit ću ti poslije svadbe.« Zar te nije sram što si ti jedina hetera koja nema ni naušnice ni ogrlice ni čipkasti rubac?

MUZARIJA: Pa što onda, majko? Zar su one sretnije ili ljepše od mene?

MAJKA: Ne, nego su pametnije i razumnije se u posao hetera! Ne vjeruju ispraznim riječima, niti mladićima kojima su obećanja stalno na jeziku! Ali ti si vjerna i voliš svog muškarca: nikoga ne puštaš blizu, samo Hereju! I neki dan, kad je došao onaj aharnijski seljak i donio dvije mine, i sam golobrad — a uzeo je novac od vina po koji ga je otac bio poslao — na njega si ti frknula nosom, a spavaš sa svojim Adonisom Herejom!

MUZARIJA: Pa što onda? Zar sam trebala ostaviti Hereju i uzeti tog težaka koji bazdi po prčevini? (*Gorko.*) Što kažu, meni je fin i Hereja i aharnsko svinjče?⁹

MAJKA: Pa dobro. Onaj je seljačina i gadno smrdi. A što je s Antifantom, Menekratovim sinom? Minu ti je obećavao, a ni njega nisi uzela! Zar on nije bio lijep i uglađen, i Herejinih godina?

4. MUZARIJA: Ali Hereja mi je zaprijetio da će nas oboje zaklati ako me ikada uhvati s njim!

MAJKA: Pa koliki drugi isto tako prijetel! Zar ćeš se zbog toga odreći ljubavi i biti čedna kao da nisi hetera, nego nekakva svećenica Demetre Zakonodavke? Ali pustimo to: danas je žetvena svečanost. Što ti je dao za svetkovinu?

MUZARIJA: Pa mamice, on ništa nema!

MAJKA: Zar jedino on nije smislio neko lukavstvo kako da obrlati oca? Niti je poslao roba da mu podvali, niti zatražio od majke pod prijetnjom da će otploviti u rat ako mu ne da! Samo sjedi i gura nas u propast: niti sam što daje, niti dopušta da uzmemo od onih koji daju! Misliš li ti, Muzarijo, da će ti vječno biti osamnaest godina? Ili da će Hereja jednako misliti kad sam postane bogat, a majka mu pronade sjajnu partiju u mnogo talenata? Misliš da će se i tada sjetiti svojih suza ili poljubaca ili zaklinjanja, imajući pred očima kojih pet talenata miraza?

MUZARIJA: Sjetit će se on! A evo dokaza: sve do sada se nije oženio, nego je odbio, iako ga prisiljavaju na to i tjeraju protiv volje!

MAJKA: Bože daj da te ne prevari! Podsjetit ću te tada, Muzarijo, na ovaj razgovor!

7 Dvije su božice Demetra i njezina kći Persefona.

8 Darik, perzijski zlatnik. Kao mjera za težinu vagao je 8,41 g, što je otprilike šezdeseti dio mine od 505 g.

9 Ovdje se, vjerojatno, cilja na neki poznati poslovični izraz koji, na žalost, danas više ne možemo sa sigurnošću rekonstruirati. U prijevodu prihvaćam Rothsteinovu pretpostavku kako je riječ o omiljeloj uzrečici hetera kojoj je smisao, otprilike, bio: "Svaki je muškarac dobar, samo ako ima novaca."; ipak, čini mi se da njegovo atetiranje riječi *Χαυρέας* nije nužno.

8. Ampelida i Hrizida

AMPELIDA (*iskusno*): Ako neki muškarac, Hrizido, nije ljubomoran i ne bjesni, ako te nikada nije udario, odrezao ti kosu niti razderao odjeću, da je li on još uvijek zaljubljen?

HRIZIDA (*začudeno*): Znači, to su jedini znakovi muške ljubavi, Ampelido?

AMPELIDA: Pa da, tako se ponaša uspaljen muškarac! Jer sve drugo — poljupci i suze i zakletve i česti dolasci obilježja su ljubavi koja je tek na početku i koja se još razvija. Ali prava strast dolazi samo od ljubomore! Zato, ako i tebe Gorgija, kako kažeš, tuče i ako je ljubomoran, nadaj se dobru i moli se da ti uvijek radi to isto!

HRIZIDA (*s nevjericom*): To isto? Što kažeš? Da me cijeli život tuče?

AMPELIDA: Ne, nego da se uzrujava ako ne gledaš samo njega! Jer ako nije zaljubljen, zašto bi se ljutio što ti imaš još nekog ljubavnika?

HRIZIDA: Ali ja ga nemam! On je bez razloga umislio da je taj bogataš zaljubljen u mene, zato što sam ga jedanput tek onako spomenula!

AMPELIDA: Pa zgodno je i to što misli da te opsjedaju bogataši! Tako će se više uzrujavati i revniji se truditi da ga ne nadmaše suparnici.

HRIZIDA: Ali on samo bjesni i tuče me, a ne daje mi ništa!

AMPELIDA: Ma dat će — ljubomoran je! Naročito ako mu zadaš bol.

HRIZIDA: Ti bi baš nekako htjela, Ampelidice moja, da ja dobivam batine!

AMPELIDA: Ma nije, nego mislim da velike ljubavi tako nastaju, bez obzira na to što muškarci misle da ti nije stalo do njih. Ako muškarac povjeruje da je jedini, želja mu nekako posustaje. To ti govorim ja koja sam punih dvadeset godina proživjela kao hetera, a tebi je, mislim, osamnaest ili još manje! Ako hoćeš, ispričaj ću ti što mi se dogodilo prije ne tako mnogo godina. U mene je bio zaljubljen Demofant, lihvar koji stanuje iza Oslikanog trijema. Taj mi nikada nije dao više od pet drahmi i mislio je da mi može biti gazda. A volio me, Hrizido, nekako površno: nije ni uzdisao niti plakao, niti mi se u krivo vrijeme pojavljivao na vratima. Samo je povremeno sa mnom spavao, i to u velikim razmacima. 3. Ali kad sam mu jednom zalupila vrata pred nosom — jer kod mene je bio onaj slikar Kalid koji mi je poslao deset drahmi — najprije je otišao psujući me, a kad je već prošlo mnogo dana da ja nisam poslala po njega, nego je kod mene bio Kalid, tu se već Demofant počeo uspaljivati i zagrijavati za stvar! Jednog se dana postavio pred vrata i sačekao da se otvore. Počeo je plakati, udarao me, prijetio da će me ubiti, trgao mi haljinu, svašta je radio, a na kraju mi je dao čitav talenat i držao me samo za sebe punih osam mjeseci! Njegova je žena svima govorila da sam ga ja zaludila čarobnim napicima. A taj je napitak, dakle, bila ljubomora! Pa tako i ti, Hrizido, upotrijebi taj isti napitak na Gorgiji. Momak će postati bogat ako se njegovu ocu što dogodi!

9. Dorkada, Panihida, Filostrat i Polemon

1. DORKADA (*zadibana od trčanja*): Propale smo, gospodarice, propale! Polemon se vratio iz rata — kažu, kao bogataš! A i ja sam ga vidjela, nosi grimizno obrubljen ogrtač, pričvršćen kopčom, a iza njega mnogobrojna pratnja! I kad su ga vidjeli prijatelji, odmah su nagrnuli k njemu da ga pozdrave. Uto ugledam slugu koji je zajedno s njim otputovao kako ide odostrag, pa sam se kod njega propitala. Najprije ga pozdravim pa velim: »Reci mi, Parmenonte, kako ste nam se proveli? Jeste li štogod vrijedno donijeli sa sobom iz bitaka?«

PANIHIDA (*nervozno*): Nisi smjela odmah s tim početi; morala si ovako: »Neka je velika hvala bogovima što ste se spasili! A ponajviše Zeusu Gostoprincu i Ateni Ratnici! Gospodarica se stalno raspitivala kako vam je i gdje ste!« A da si još i to dodala kako je ronila suze i stalno spominjala Polemona, bilo bi još i puno bolje!

2. DORKADA (*nestrpljivo*): Sve sam to odmah na početku rekla! Tebi to nisam spomenula jer sam ti željela reći što sam čula. Parmenontu sam se ovako obratila: »Bogme, mora da vam se jako štucalo, Parmenonte! Jer gospodarica vas je stalno kroz suze spominjala, naročito kad bi se netko vratio iz borbe, i ako se govorilo da je bilo mnogo poginulih! Tada bi čupala kosu, udarala se u grudi i jadikovala na svaku vijest!«

PANIHIDA (*oduševljeno*): Bravo, Dorkado! Tako je trebalo!

DORKADA: A onda sam ga, nedugo zatim, ono upitala. A on veli: »U velikom smo se sjaju vratili!«

PANIHIDA (*razočarano*): Znači, nije ništa najprije rekao kako je Polemon mislio na mene, kako je čeznuo za mnom ili kako se molio da me zatekne živu?

DORKADA: Naprotiv, mnogo je takvih stvari rekao. Ali glavno je bilo to što je izvijestio o velikom bogatstvu, zlatu, haljinama, pratnji, slonovači: da nosi srebrninu kojoj se ni broja ne zna, već je izvagana u medimnima — i to brojnim medimnima! A i sam je Parmenont imao prsten na malom prstu, golem i višekutan, a na njemu trobojni dragulj, crven odozgor! Ostavila sam ga, dakle, dok mi je htio ispričati kako su prešli rijeku Halis, kako su ubili nekakva Tiridata i kako se Polemon istakao u bici protiv Pizidana. Otrčala sam k tebi da ti to javim, da porazmisliš o situaciji. Jer ako dođe Polemon — a sigurno će stići kad se oslobodi znanaca — pa se počne raspitivati i nađe Filostrata kod nas u kući, što misliš, što će učiniti?

3. PANIHIDA (*ne gubeći prisutnost duha*): Potražimo, Dorkado, neki izlaz iz ove situacije! Jer nije zgodno otjerati ovoga koji nam je neki dan dao čitav talenat, a i inače, trgovac je i mnogo obećava! A nije pametno niti odbiti ovog Polemona koji se vratio s takvim preporukama. A uz to je i ljubomoran: još dok je bio siromašan, bio je potpuno nepodnošljiv! A što si sve tek sada neće dozvoliti?

DORKADA: Ali eno ga, ide!

PANIHIDA: Past ću u nesvijest od neizvjesnosti, Dorkado! Sva se tresem!

DORKADA: A eno i Filostrat dolazi!

PANIHIDA (*uspaničeno*): Što će biti sa mnom? Najradije bih u zemlju propala!

4. FILOSTRAT (*raspoloženo*): Da popijemo koju, Panihido?

PANIHIDA (*Filostratu, prigušenim glasom*): Uništio si me, čovječe! (*Namješta osmijeh. Polemonu.*) Ej, zdravo, Polemon! Dugo te nismo vidjeli!

POLEMON (*svadljivo*): Onda? Tko je taj koji vam dolazi? Šutiš? No dobro! Idi dodavola, Panihido! A ja sam u pet dana doletio iz Termopila jer sam se žurio ovakvoj ženi! No pravo mi i budi; hvala bogu na tome — nećeš ti mene više pljačkati!

FILOSTRAT: A tko si ti, prijatelju?

POLEMON (*nabusito*): Polemon iz stirske deme, od Pandionova plemena, jesi li čuo? Najprije sam bio tisućnik, a sad sam na čelu pet tisuća štitova, i Panihidin ljubavnik - dok sam još mislio da su joj ljudske granice dovoljne.

FILOSTRAT (*bladnokrvno*): E, ali sad ti je, vođo plaćenika, Panihida moja! Jedan je talenat dobila, a dobit će i drugi, čim se riješim robe. (*Heteri.*) A sad pođi za mnom, Panihido, a ovoga pusti neka među Tračanima zapovijeda svojim tisućama!

POLEMON (*preprečuje mu put*): Ona je slobodna, i poći će samo ako bude htjela!

PANIHIDA (*zdvojno*): Što da radim, Dorkado?

DORKADA: Bolje ti je da uđeš u kuću: nemoguće je biti s Polemonom kad je bijesan, a ljubomora će pojačati njegovu strast.

PANIHIDA (*Filostratu*): Ako želiš, pođimo u kuću!

5. POLEMON (*opasno*): Upozoravam vas da ćete danas posljednji put piti, ili sam se ja uzalud vježbao u tolikom ubijanju! (*Svom robu.*) Ovamo s Tračanima, Parmenonte! Neka dođu u punoj ratnoj spremi i zapriječe ulicu falangom! Lake oružanike na čelo, na krila praćare i strijelce, a ostali na začelje!

FILOSTRAT (*podrugljivo*): Govoriš nam kao kakvim balavcima, plaćeniče, i plašiš nas babarogom! Zar si ti ikada i pijetla ubio, ili primirisao rat? Može biti da si čuvao kakav zidić kao narednik, pa ću ti to upisati u dobro!

POLEMON (*visoko uzdignute glave*): Začas će ti sve biti jasno, kad nas ugledaš kako nadiremo zdesna, a oružje sve blista! (*Odlazi.*)

FILOSTRAT (*više za njim*): Samo se vi svrstajte u bojne redove pa dodite! Ja i ovaj tu Tibej — jer druge pratnje nemam — zasut ćemo vas kamenjem i ciglama! Tako ćemo vas razjurići da nećete znati ni gdje ste!

10. Helidonija i Drozida

1. HELIDONIJA: Više te ne posjećuje, Drozido, onaj dečko Klinija? Već je dugo vremena kako ga nisam vidjela kod vas.

DROZIDA (*tužno*): Više ne, Helidonijo. Učitelj mu je zabranio da mi dalje dolazi.

HELIDONIJA (*začudeno*): Ma koji to? Ne misliš valjda Diotima, učitelja gimnastike? Pa on je moj prijatelj!

DROZIDA: Ma ne, nego onaj filozof Aristenet, bog ga ubio prokleti!

HELIDONIJA: A, misliš onog namrgodenog, dlakavog, s gustom bradom, koji se obično s dečkima šeta u Oslikanom trijemu?

DROZIDA: Baš na njega mislim, tog licemjera! Uh, da ga vidim, prokletnika, kako ga krvnik poteže za bradu!

2. HELIDONIJA: Pa što mu je bilo da je na tako nešto nagovorio Kliniju?

DROZIDA: Pojma nemam, Helidonijo! No, on koji nijednu noć nije spavao bez mene otkako se počeo družiti sa ženama — a sa mnom mu je bilo prvi put — već se tri dana zaredom nije niti približio našoj ulici! Mučilo me to — nekako sam slaba na njega — pa sam poslala Nebridu da izvidi što je s njim kad bude na trgu ili u trijemu. Ona ga je, veli, vidjela kako se šeta s Aristenetom i izdaleka mu dala znak. On je pocrvenio i stao gledati u pod; nije više podigao pogled prema njoj. Zatim su obojica otišli u Akademiju. Ona ih je pratila sve do Dipila, no kako se uopće nije okrenuo, vratila se, a da mi nije mogla ništa točno javiti. Možeš misliti kako mi je bilo poslije toga! Nisam mogla zamisliti što mi se to dogodilo s tim dečkom. »Da ga nisam nečim povrijedila«, govorila sam, »ili da se nije zaljubio u neku drugu, a mene omrznuo? Možda ga je otac spriječio?« Mnogo mi se takvih stvari, jadnici, vrmalo po glavi. A tek negdje kasno po podne došao mi je Dromon i donio mi od njega ovo pisamce. Uzmi ga i pročitaj, Helidonijo! Sigurno znaš čitati?

3. HELIDONIJA (*uzima pismo i žmirka*): Daj da vidimo! Slova nisu jako razgovijetna, naškrabana su! Onome tko je pisao očito se nekamo žurilo. Kaže: »Neka mi bogovi budu svjedoci, Drozido, koliko sam te volio!«

DROZIDA: Jao meni, nesretnici! Ni pozdrav nije napisao!

HELIDONIJA: »A ni sada se ne rastajem od tebe iz mržnje, nego iz nužde. Otac me predao Aristenetu da kod njega učim filozofiju i on me je — jer saznao je sve o nama — jako izgrdio, govoreći da sinu Arhitela i Eraziklije ne dolikuje da se družiti s heterom. Jer da je daleko bolje nasladi pretpostavljati vrlinu.«

DROZIDA (*vrti glavom*): Sreće ne vidio, brbljavac jedan, kad dečka uči takvim stvarima!

HELIDONIJA: »Zato nema druge nego da mu se pokorim. Jer prati me u stopu i pažljivo čuva. Uopće mi nije dopušteno da bilo koga drugoga pogledam osim njega. A obećaje mi, ako budem čedan i ako ga u svemu poslušam, da ću biti veoma sretan i da ću, očvrstnuo u naporima, postići vrlinu. Jedva sam se uspio iskrasti i ovo ti napisati. Neka te sreća prati, i ne zaboravi Kliniju.«

4. DROZIDA: Što misliš o tom pismu, Helidonijo?

HELIDONIJA: Što se drugoga tiče, kao da neki Skit govori.¹⁰ Ali ono »Ne zaboravi Kliniju« još uvijek ostavlja neku nadu!

DROZIDA: I meni se tako učinilo. Bilo kako bilo, umirem od ljubavi! Medutim, Dromon je stalno govorio da je Aristenet jedan od onih koji vole dječake, i da se, pod izgovorom da ih podučava, druži s najzgodnijim mladićima, pa da nasamo razgovara s Klinijom i priča mu bajke kako će ga učiniti ravnim bogu! I da osim toga s njime čita nekakve ljubavne razgovore drevnih filozofa i njihovih učenika, i da je sasvim opčinjen tim dečkom. A zaprijetio je da će to reći i Klinijinu ocu.

HELIDONIJA: Nadam se, Drozido, da si Dromona dobro nakljukala!

DROZIDA: Pa jesam, ali on je i bez toga na mojoj strani. Jer i on je na mukama — zbog Nebride!

HELIDONIJA: Samo hrabro, sve će biti dobro! Mislim da ću napisati na zidu u Keramiku, gdje se Arhittel obično šeta: »Aristenet kvari Kliniju«. Tako će se i to poklopiti s Dromonovom optužbom.

DROZIDA (*zabrinuto*): Pa kako ćeš to napisati a da te ne primijete?

HELIDONIJA: Po noći, Drozido! Naći ću negdje komad ugljena.

DROZIDA: Bravo, Helidonijo! Samo mi pomози u borbi s tim licemjerom Aristenetom!

11. Trifena i Harmid

1. TRIFENA (*ljutito*): Zar je moguće da netko unajmi heteru i plati joj pet drahmi, a u krevetu joj okrene leđa, pa plače i uzdiše? A ni piće ti, rekla bih, nije išlo u slast, i nisi htio večerati nasamu sa mnom. I za vrijeme večere si plakao — promatrala sam te! A ni sada ne prestaješ cmizdriti kao malo dijete. Onda, Harmide, zbog čega to radiš? Nemoj mi to zatajiti, tako da me ne mimoide niti to zadovoljstvo u ovoj besanoj noći koju provodim s tobom!

HARMID (*plačno*): Ljubav me ubija, Trifeno! Nemam više snage nositi se s tom strahotom!

TRIFENA (*jetko*): No, očito je da nisam ja ta koju voliš! Inače ne bi stalno bio ravnodušan prema meni niti me odbijao od sebe kad te hoću zagrliti, niti bi na kraju podigao između nas pregradu od svog ogrtača, u strahu da te ne dotaknem. (*Lukavo.*) Pa dobro, reci mi tko je ona? Možda bih ti mogla i pripomoći u ljubavi, jer znam kako se sređuju takve situacije.

HARMID: Pa zapravo je vrlo dobro poznaješ, kao i ona tebe. Jer ona je vrlo poznata hetera!

2. TRIFENA: Reci mi njezino ime, Harmide!

HARMID: Filematija, Trifeno.

TRIFENA: Na koju misliš? Postoje dvije: ona iz Pireja koja je neki dan izgubila nevinost, a u koju je zaljubljen Damil, sin sadašnjega stratega, i ona druga, kojoj je nadimak Stupica.

HARMID: To je ta! Ona me zgrabila i ne pušta me, nesretnika!

TRIFENA: Znači, radi nje si plakao?

HARMID: Dakako.

TRIFENA: A jesi li već dugo zaljubljen, ili si početnik?

HARMID: Ma kakav početnik! Skoro je šest mjeseci od Dionizija kad sam je prvi put vidio!

¹⁰ Skiti su bili na glasu zbog primitivnosti i okrutnosti.

TRIFENA: A jesi li je cijelu dobro pogledao, ili si od Filematije vidio samo lice i one dijelove tijela koji se vide — upravo koliko je i red kad žena ima već četrdeset pet godina?

HARMID (*osupnuto*): Ali ona se kune da će sljedećeg ožujka napuniti dvadeset i dvije!

3. TRIFENA: Ama čemu bi ti prije povjerovao: njezinim zakletvama ili vlastitim očima? Promotri je dobro: baci koji put pogled na njezine sljepoočnice — na jedino mjesto na kojem je kosa njezina. A sve drugo je gusta perika! Oko sljepoočnica bjelasa se prilično sijedih, čim popusti sredstvo kojim ih boji. Uostalom, čemu to? Natjeraj je jedanput da ti se pokaže gola!

HARMID (*pokunjeno*): Nikada mi još nije toliko dopustila.

TRIFENA: Pa naravno. Znala je da će ti biti odvratne njezine bijele mrlje. Od vrata pa do koljena, cijela izgleda kao leopard! Nisi valjda plakao zato što ti jedna takva nije dala? Da te možda nije i vrijeđala i gledala te s visoka?

HARMID: Pa jest, Trifeno, usprkos tomu što je od mene toliko dobivala! I sada, kad mi nije bilo lako da joj dam tisuću drahmi koje je tražila — otac me izdržava, a škrt je — primila je k sebi Moshiona, a meni je zalupila vrata pred nosom. Htio sam je i sam zauzvrat ojaditi, pa sam pokupio tebe.

TRIFENA (*uvrijeđeno*): Tako mi Afrodite, ne bih bila došla da mi je neko rekao kako me uzimaju u tu svrhu da se ojadi neka druga — i to upravo Filematija, taj mrtvački sanduk! Ali idem ja, već je ionako treći put zapjevao pijetao.

4. HARMID (*pokolebano*): Nemoj tako brzo, Trifeno! Jer ako je istina ovo što kažeš o Filematiji, da nosi periku i da boji kosu, pa ono o bijelim mrljama, ne bih je više mogao pogledati!

TRIFENA (*otrovno*): Pitaj svoju majku da li se kada s njom kupala. A o njezinim će te godinama izvijestiti i tvoj djed, ako je još živ!

HARMID (*sasvim izliječen od ljubavi*): Pa onda, kad s njom tako stoje stvari, uklonimo sada tu pregradu: grlimo se i ljubimo, i družimo se u pravom smislu riječi! A Filematija neka ide s milim bogom!

12. Joesa, Pitijada i Lizija

1. JOESA: Dižeš nos preda mnom, je li, Lizijo? Baš ti hvala, s obzirom na to da od tebe još nikada nisam zatražila novce niti ti zalupila vrata pred nosom kad bi došao i rekla da je kod mene drugi! Nikada te nisam natjerala da obmaneš oca ili opljačkaš majku da bi mi nešto donio, kao što rade druge. Odmah sam te, otrprve, besplatno primila, a nisi podmirio niti svoj dio za večeru! A znaš kolike sam udvarače otjerala: Teokla koji je sada vijećnik, pa brodovlasnika Pazona, pa tvog prijatelja Melisa, unatoč tomu što mu je nedavno umro otac pa raspolaže čitavim imetkom! Ali ja sam imala samo svoga Faona, i nisam nikoga drugoga osim tebe pogledala niti pustila k sebi!¹¹ Mislila sam, u svome bezumlju, da je istina ono što si mi se zaklinjao i zbog toga sam, privržena tebi, živjela čedno kao Penelopa, iako je majka vikala na mene i pozivala me na red pred svojim prijateljicama. A ti, kad si shvatio da me vrtiš oko malog prsta i da se sva topim pred tobom, nedavno si se na moje oči počeo šaliti s Likenom, kako bi me ojadio, a jednom si opet, dok smo zajedno večerali, počeo hval-

¹¹ Faon, legendarni vozar na Lezbu kojega je Afrodita iz zahvalnosti prometnula u prekrasna mladića. Prema kasnijoj predaji koju, po svemu sudeći, dugujemo antičkoj komediji, u njega se nesretno zaljubila Sapfo i zbog neuslišane ljubavi skočila u smrt s Leukadske stijene.

iti sviračicu Magidiju! Ja zbog takvih stvari plačem i osjećam se povrijeđenom. A neki dan, kad ste zajedno pili Trazon, ti i Difil, bile su s vama i frulašica Kimbalija i Piralida s kojom sam na ratnoj nozi. A ti, iako si to znao, pet puta si poljubio Kimbaliju — što me nije previše brinulo. Jer poljubiti jednu takvu — bila je to uvreda tebi samom! Ali koliko si samo namigivao Piralidi! Kad si pio, nazdravljao si joj čašom, a kad si vraćao čašu, šaptao si momku na uho da nikom ne nalije piće, osim ako ga Piralida ne zatraži! A na kraju, kad si vidio da je Difil zauzet — jer brbljao je s Trazonom — odgrizao si komad jabuke, nagnuo se nekako naprijed i vješto joj ga ubacio u njedra! Od mene to nisi ni pokušao prikriti. A ona ga je poljubila i utaknula ga među grudi ispod podveza. 2. Onda? Zbog čega se tako ponašaš? Kakvo sam ti zlo, veliko ili malo, nanijela ili te povrijedila? Koga sam drugoga pogledala? Zar ne živim samo za tebe? Nije ti to baš neki podvig, Lizijo, što ovako zadaješ bol jadnom ženskom stvorenju koje je ludo za tobom! Postoji jedna božica, Adrastija, koja vidi takve stvari. Jednom će ti možda biti žao, ako čuješ da ležim mrtva, da sam se objesila o uže ili skočila na glavu u bunar — naći ću već neki način da umrem, da te ne gnjavim više svojim prisustvom! Tada ćeš moći paradirati da si napravio veliko i sjajno djelo. Što me gledaš poprijeko i škrgučješ zubima? Ako mi imaš što prigovoriti, reci, pa neka nam ova ovdje Pitijada presudi! Što je? Ne odgovaraš? Odlaziš, ostavljaš me? Vidiš li ti, Pitijado, kako Lizija sa mnom postupa?

PITIJADA: Kakvo divljaštvo! Da ga ni tvoje suze nisu smekšale! To je kamen, a ne čovjek! Ali inače, ako ćemo po istini, ti si ga, Joeso, pokvarila, jer ga previše voliš i to mu pokazuješ! Nisi se trebala toliko truditi oko njega. Kad to primijete, muškarci postanu umišljeni! Prestani plakati, nesretnice! Ako ćeš mene poslušati, zalupi mu vrata pred nosom jednom ili dvaput kad dođe! Vidjet ćeš kako će se silno uspaliti i kako će sada on poludjeti, i to propisno!

JOESA: Ma nosi se, ne spominji to! Ja da Liziji zalupim vrata? Samo da prije on mene ne ostavi!

PITIJADA: Ali evo ga, vraća se natrag!

JOESA: Uništila si nas, Pitijado! Valjda je čuo kako si rekla »Zalupi mu vrata!«

3. LIZIJA (*ne obraća pažnju na Joesu*): Nisam se vratio zbog ove, Pitijado, koju više neću ni pogledati kad je takva, nego zbog tebe, da me ne osudiš i ne kažeš: »Lizija nema srca!«

PITIJADA (*oštro*): Pa zbilja sam to i rekla, Lizijo!

LIZIJA: Znači, Pitijado, hoćeš da podnosim ovu Joesu koja sada roni suze, a na svoje sam oči vidio kako je jednom spavala s nekim mladićem i izdala me?

PITIJADA: Lizijo, pa ona je hetera! Kako si ih, dakle, uhvatio da spavaju zajedno?

LIZIJA: Bilo je to otprilike prije pet dana, da, Zeusa mi, prije pet dana, drugoga u mjesecu. Danas je sedmi. Moj me otac, koji je znao da sam odavno zaljubljen u ovu poštovanu gospođu, zaključao u kuću i naložio vrataru da mi ne otvara. A ja, jer nisam mogao podnijeti da ne budem s njom, naredio sam Dromonu da se sagne pored dvorišnog zida, tamo gdje je najniži, i da me uzme na leđa. Da bih se tako lakše popeo. I što da duljim? Preskočio sam ga, došao, i našao dvorišna vrata brižljivo zaključana — jer bilo je pola noći. Nisam, dakle, pokucao, nego sam polako podigao vrata, kao što sam već i inače radio, izvadio ih iz ležajeva i bešumno se uvukao. Svi su spavali, pa sam onda pipkajući po zidu došao do kreveta.

4. JOESA: Što ćeš reći? Moja Demetro! Na mukama sam!

LIZIJA: A kad sam vidio da tu ne diše samo jedna osoba, najprije sam mislio da Lida spava s njom. Ali nije bilo tako, Pitijado, jer, kad sam je dotaknuo, napipao sam neko golobrado, veoma mekoputno stvorenje, obrijane glave, a i od njega se osjećao parfem! Da sam bar imao mač kad sam to vidio! Vjerujte mi, ne bih oklijevao! Što se smijete, Pitijado? Čini ti se da pripovijedam nešto smiješno?

JOESA (*s olakšanjem*): To te je ojadilo, Lizijo? Pa to je ova ovdje Pitijada sa mnom spavala!

PITIJADA (*postideno*): Nemoj mu reći, Joeso!

JOESA: Što da mu ne kažem? Pitijada je to bila, ljubavi, ja sam je pozvala da zajedno spavam! Bila sam nesretna jer nije bilo tebe.

5. LIZIJA: Pitijada da je taj s obrijanom glavom? Pa onda joj je za pet dana narasla sva ova kosa?

JOESA: Obrijala ju je zbog bolesti, Lizijo. Ispadala joj je kosa. A sada je stavila periku. Pokaži mu, Pitijado, pokaži mu da je tako! Uvjeri ga! (*Pitijada nevoljko skida periku.*) Evo, ovaj ti je dečko taj moj ljubavnik na kojega si bio ljubomorani!

LIZIJA: Pa zar nisam trebao biti, i to pošto sam ga rukama dotaknuo — a zaljubljen?

JOESA: Znači, sada mi vjeruješ? Želiš li da i ja tebi zauzvrat zadam bol? Imam puno pravo da se ljutim, što se toga tiče!

LIZIJA: Ni slučajno! Hajdemo sada piti, a i Pitijada s nama! Red je da i ona bude prisutna kod žrtve pomirnice!

JOESA: Bit će i ona! Kakve sam strahote pretrpjela zbog tebe, Pitijado, najplemenitiji među mladićima!

PITIJADA: Ali ja sam vas isto tako i pomirio, stoga se nemoj srditi na mene! Ali još nešto, Lizijo: pazi da nekome ne izbrbljaš o mojoj kosi!

13. Leontih, Henida i Himnida

1. LEONTIH: A reci, Henido, kako sam ono u bici s Galaćanima izjahao ispred svih drugih konjanika na bijelom konju, i kako su se Galaćani, iako smioni, odmah prespravili čim su me ugledali, i ni jedan me nije sačekao! Tada sam, dakle, ja izmetnuo koplje i prostrijelio vođu konjice, i njega i njegovu konja, a na one koji su još pružali otpor — jer ostala ih je nekolicina koji su raspustili falangu i zbili se u četverokut — na njih potegnem sablju, navalim koliko me gnjev nosio i samim naletom konja oborim valjda sedmoricu njih koji su bili u prvim redovima. Zamahnuvši mačem raskolio sam glavu jednog od kapetana nadvoje, zajedno s kacigom. A vi ste, Henido, pristigli malo kasnije dok su ovi već bježali.

2. HENIDA: A ono kad si se, Leontiše, tukao u dvoboju sa satrapom oko Paflagonije, zar se nisi i tada veličanstveno pokazao?

LEONTIH: Hvala ti što si me podsjetio i na taj, nimalo nečastan podvig. Satrap je, naime — a bio je golem i na glasu kao ponajbolji teškooružanik — prezrevši grčke snage, skočio naprijed u sredinu i izazvao na dvoboj svakoga tko se hoće s njim ogleđati. Svi su se ostali, dakle, prestrašili, i kapetani i majori i sam zapovjednik, premda mu nije nedostajalo srčanosti. Vodio nas je Etoljanin Aristehmo, izvrstan kopljanik, a ja sam još bio pukovnik. Unatoč tome ja se odvažim, otresem se drugova koji su me zadržavali — jer bojali su se za mene kad su vidjeli kako barbarin blista u pozlačenu oružju, s perjanicom velikom i strašnom, i vitla kopljem ...

HENIDA: I ja sam se tada prepao, Leontiše, a znaš kako sam te čvrsto držao i molio te da ne srljaš prvi u opasnost! Jer ne bi mi bilo života da si ti poginuo!

3. LEONTIH: Ali ja sam se odvažio i stupio na sredinu, nimalo lošije naoružan od Paflagonca, nego i sam u zlatu, tako da se odmah razleglo klicanje, i od naše i od barbarske strane. Jer i oni su me prepoznali kad su me vidjeli, naročito po okruglom štitu, štitnicima na kacigi i perjanici. Reci, Henido, što su tada svi pomislili, kome sam sličan?

HENIDA: A kome drugome nego Ahileju, Zeusa mi, sinu Tetide i Peleja? Tako ti je dobro stajao šljem, žario se grimizni plašt, a štit sijevao!

LEONTIH: A kad smo se sukobili, najprije je barbarin mene neznatno ranio — samo me dotakao kopljem iznad koljena — a ja mu probijem štit i zatjeram sulicu ravno kroz grudi! A onda navalim i lako mu odrubim glavu oštricom sablje. I ne samo da sam se vratio s oružjem, nego sam donio i njegovu glavu zabodenu na sulici, kupajući se u krvi!

4. HIMNIDA (*s gadenjem*): Ma nosi se, Leontiše, kad takve gadosti i strahote o sebi pripovijedaš! Nijedna te cura više ne bi mogla ni pogledati kad tako uživaš u klanju, a kamoli da zajedno s tobom pije ili spava! Onda, ja idem.

LEONTIH: Plaćam dvostruko!

HIMNIDA: Ne bih mogla podnijeti da spavam s koljačem!

LEONTIH: Ma ne boj se, Himnido! To je bilo u Paflagoniji, a sada sam u miru.

HIMNIDA: Ali si okaljani čovjek: krv je kapala na tebe s barbarinove glave koju si nosio na sulici! Pa onda da ja takva muškarca grlim i ljubim? Harite moje, ne dogodilo se! Ovaj nije ništa bolji od krvnika!

LEONTIH: Ali da me vidiš u oružju, sigurno bi se zaljubila u mene!

HIMNIDA: Zlo mi je od samog slušanja, Leontiše: ježim se i prividaju mi se sjene i duhovi pobijenih, a naročito nesretnoga kapetana s raskoljenom glavom! A što misliš, što bi bilo da sam vidjela sam događaj i onu krv, i mrtvace kako leži? Mislim da bih pala u nesvijest! Nisam još nikad vidjela ni kako pijetla kolju!

LEONTIH: Zar si takva kukavica, Himnido, i tako sitna duša? Ja sam mislio da ćeš se radovati dok me budeš slušala!

HIMNIDA (*gubi strpljenje*): Ma uveseljavaj ti takvim pričama Lemnjanke ili Danaide, ako nađeš koju.¹² A ja trčim majci, dok je još dan. (*Sluškinji.*) Podi i ti sa mnom, Gramido! A ti mi ostaj zbogom, ponajbolji pukovniče i koljaču koliko ti drago žrtava! (*Odlazi.*)

5. LEONTIH (*očajnički viče za njom*): Stani, Himnido, stani! — otišla je!

HENIDA: Pa ti si, Leontiše, jednostavnu djevojku prestrašio tresući perjanice i redajući nevjerojatne pobjede! A ja sam odmah opazio kako je pozelenjela dok si još pripovijedao ono o kapetanu, kako se namrštila i protrnula kad si rekao da si mu odsjekao glavu!

LEONTIH: Mislio sam da ću joj se tako učiniti privlačnijim. Ali i ti si me dodatno upropastio, Henido, kad si nabacio ono o dvoboju!

HENIDA: Pa zar nije trebalo da ti pomognem u laganju kad sam vidio razlog tvome hvalisanju? Ali ti si daleko pretjerao u strahotama! Pa dobro, neka si nesretnom Paflagoncu odsjekao glavu, ali zašto si je još i nabio na sulicu, tako da je krv po tebi curila?

6. LEONTIH: To je stvarno bilo odvratno, Henido! A inače priča nije bila loše smišljena. Idi, dakle, i nagovori je da spava sa mnom!

HENIDA: Da kažem kako si sve slagao jer si želio pred njom ispasti junak?

LEONTIH: Bilo bi me sram, Henido!

HENIDA: Ali to je jedini način da dođe! Izaberi, dakle, jedno od dvoga: ili će misliti da si junak i mrziti te, ili ćeš priznati da si lagao i spavati s Himnidom!

LEONTIH: Nije lako ni jedno ni drugo. Svejedno, izabrat ću Himnidu! Idi, dakle, Henido, i reci joj da sam lagao, ali ne baš sve!

12 I Lemnjanke i Danaide pobile su, prema mitu, vlastite muževe.

14. Dorion i Mirtala

1. DORION: Sad mi zaključavaš vrata pred nosom, Mirtalo, sada kad sam zbog tebe spao na prosjački štاپ, a kada sam ti donosio tolike darove, bio sam tvoja ljubav, tvoj muškarac, tvoj gospodar, sve sam ti bio! Sad kad sam već temeljito iscijeđen našla si tog bitinskog trgovca za ljubavnika: meni se zaključavaju vrata pred nosom, pa stojim pred njima i plačem, a on noću prima tvoje poljupce, sam je kod tebe, i to čitave noći, a priča se da ti je napravio i dijete!

MIRTALA (*bijesno*): Dovodiš me do ludila, Dorione, naročito kad kažeš da si mi mnogo toga poklonio i da si zbog mene spao na prosjački štاپ! Hajde lijepo po redu prebroj sve darove koliko si mi ih donio!

2. DORION: Odlično, Mirtalo, idemo brojiti! Prvo: cipele iz Sikiona za dvije drahme. Piši: dvije drahme!

MIRTALA: Ali si kod mene spavao dvije noći!

DORION: Dalje: bočica feničkog parfema, kad sam ono došao iz Sirije — isto tako za dvije drahme, tako mi Posejdona!

MIRTALA: A ja sam tebi kad si polazio na put dala onaj kratki kaputić do ispod struka da bi ga nosio dok veslaš! Zaboravio ga je kod nas brodski časnik Epijur kad je spavao kod mene.

DORION: Neki dan na Samu Epijur ga je prepoznao i oduzeo mi ga, i to, bogami, poslije velikog natezanja! Pa sam ti donio luk s Cipra i pet nilskih riba i četiri grgeča, kad smo doplovili natrag iz Bospora. I što ono još? Ah, da: i osam suhих mornarskih hljebova u košari, i ćup suhих smokava iz Karije, a poslije toga i pozlaćene sandale iz Patara, nezahvalnice jedna! A sjećam se da sam ti jednom donio i veliki sir iz Gitija!¹³

MIRTALA: Sve ti je to, Dorione, kojih pet drahmi!

3. DORION: To ti je, Mirtalo, onoliko koliko sam mogao kao mornar koji plovi za plaću! Sada sam već zapovjednik desnog veslačkog reda, a ti me gledaš s visoka! Zar nisam neki dan, kad su bile Afrodizije, za tebe stavio srebrnu drahmu pred noge Afroditi? I još dvije drahme tvojoj majci za cipele, a i onoj sam Lidi često tutnuo u ruku nekad dva, a nekad i četiri obola! Kad se to sve zbroji, eto ti cijelog jednog mornarskog imetka!

MIRTALA (*sarkastično*): Luk i nilske ribe, Dorione?

DORION: Pa da! Nisam mogao više donositi. Pa ne bih veslao da sam bogat! A svojoj majci još nikad nisam donio ni jednu glavicu češnjaka! Baš me zanima koje si darove dobila od tog Bitinca!

MIRTALA (*ponosno*): Kao prvo, vidiš ovaj ovdje kaputić? On mi ga je kupio, kao i ogrlicu, ovu deblju!

DORION: To ti je on kupio? Koliko znam, imaš je već odavno!

MIRTALA: Ma ona koju ti poznaješ bila je puno tanja i nije imala smaragde. I ove naušnice, i prostirku, pa dvije mine neki dan! I stanarinu je platio za nas, a ne patarske sandale, gitijski sir i slične tričarije!

4. DORION: Ali ne govoriš mi o tome kakav je u krevetu? Što se godina tiče, svakako mora da je prevalio pedesetu, kad je onako ćelav na vrhu glave, a koža crvena kao u raka? A zube mu nisi vidjela? Zbilja je jako privlačan, Dioskuri moji! A naročito kad pjeva i kad hoće biti fin — što kažu, magarac uz liru zapjevao! Pa sretno ti bilo, takva baš i zaslužuješ! Nadam se da će vam dijete sličiti na oca! A ja ću pronaći kakvu

¹³ Patara, luka u Likiji; Gitij, luka u južnoj Lakoniji.

Delfidu ili Kimbaliju, neku curu kakva mi odgovara, ili onu vašu susjedu frulašicu — u svakom slučaju, neku ću već naći! Ne možemo svi sebi priuštiti prostrirke i ogrlice i poklone od dvije mine!

MIRTALA (*s krajnjim prezirom*): Blago onoj, Dorione, koja će tebe imati za ljubavnika! Nosit ćeš joj luk sa Cipra, i sir, kad god se budeš vraćao iz Gitija!

15. Kohlida i Partenida

1. KOHLIDA: Zašto plačeš, Partenido? Kako to da nosiš slomljene frule?

PARTENIDA (*kroz suze*): Ma onaj etolski vojnik, onaj veliki, Krokalin ljubavnik zatekao me kod Krokale kako sviram u frule — njegov suparnik Gorg me unajmio! Provalio je unutra, smrskao moje frule, prevrnuo stol usred večere i izlio vino iz vrča! Onog seoskog momka Gorga izvukao je za kosu s gozbe, pa su se postavili oko njega i počeli ga tući — i taj vojnik, Dinomah mislim da se zove, i njegov drug na oružju! Tako da ne znam, Kohlido, hoće li taj čovjek ostati živ. Krv mu je u potocima tekla iz nosnica, a lice mu je sasvom nateklo i poplavilo!

2. KOHLIDA (*zgraža se*): Pa je li taj čovjek poludio, ili se napio i počeo pijano divljati?

PARTENIDA: Ma to ti je nekakva ljubomora, Kohlido, neka suluda zaljubljenost! Mislim da je Krokala zatražila dva talenta ako je želi držati samo za sebe. Kad Dinomah to nije dao, njega je ostavila pred vratima i zalupila mu ih pred nosom, kako se govorilo, pa je pustila k sebi tog Gorga iz Enoje, nekog bogatog seljaka koji je odavno nju zaljubljen i dobar je čovjek, pa je pila s njime, a mene uzela da im sviram. Vino je već dobrotno teklo, ja sam prebirala neki od lidijskih napjeva, a seljak je već bio ustao kao da će zaplesati. Krokala je pljeskala i sve je bilo veselo. Uto se začulo lupanje i vikanje, nabijanje po dvorišnim vratima. Začas je unutra provalilo nekih osam momaka, veoma snažnih, a s njima i ona baraba. Odmah je, dakle, sve prevrnuo naglavce i počeli su, rekla sam ti, tući Gorga i gaziti ga nogama dok je ležao na podu! Krokala je nekako uspjela na vrijeme pobjeći k susjedu Tespijadu, a mene je Dinomah udario i rekao mi da se čistim, pa je bacio za mnom slomljene frule. I sada trčim da to kažem gospodaru, a i seljak je otišao da se nade s nekim svojim gradskim prijateljima koji će tu barabu priveriti sucima.

3. KOHLIDA: Takva ti je korist od tih ljubavnika-vojničina: udarci i parnice! A i inače, govore da su zapovjednici i pukovnici, a kad god treba nešto platiti: »Pričekaj«, vele »da me isplate!. Samo da dobijem plaću, i sve ću učiniti!« E pa kuga ih ubila kad su takvi lažljivci! Imam ja, znači, pravo što ih uopće ne pripuštam! Daj ti meni nekog ribara ili mornara ili seljaka, nekog tko pripada mojim krugovima i koji slabo zna laskati, ali mnogo daje! Ovi koji tresu perjanicama i pripovijedaju o bitkama — oni su obični lajavci, Partenido!

Prevela Marina Bricko